

10 woorden voor een kerk die toekomst heeft

Een kerk die toekomst heeft:

1. weet dat de kerk niet God bewaart, maar dat God de kerk bewaart.

In het gesprek met de kerkenraad viel één ouderling mij op. Zij had een duidelijke inbreng toen wij de zegeningen in de gemeente telden: de goede sfeer, de onderlinge betrokkenheid, al de vrijwilligers, de dominee, wekelijks bemoedigende kerkdiensten, en veel inspirerende gemeenteactiviteiten.

Toen wij na de koffie kwamen te spreken over de zorgen die er in de kerkenraad leefden, zat zij enkel te luisteren: de jonge gezinnen die gaan ontbreken, het vinden van ambtsdragers, de teruglopende inkomsten ...

Tegen het einde van het gesprek vroeg zij weer het woord, en sprak maar één zin: “Maar, dominee, wij hoeven toch de kerk niet te redden?”

Haar geloof en vertrouwen geef ik daarom vandaag als eerste van *de 10 woorden voor een kerk die toekomst heeft*. ‘Niet wij als kerk hoeven God te redden en te bewaren, maar God bewaart en redt de kerk’. In goede tijden en slechte tijden, in vreugden en in zorgen, op bergen en in dalen, in vroeger dagen en in huidige tijden: *Gij die gelooft, verheugt u samen, 't is God die trouw zijn kerk bewaart’.*

Wanneer we dat blijven geloven, hebben onze kerken toekomst. En kunnen we onbevangen het avondgebed van Paus Johannes de 23e bidden.

2. is blij dat zij bestaat.

Want gelovigen bemoedigen elkaar. Al eeuwen lang, en elke nieuwe dag.

Gelovigen zorgen voor elkaar, zien naar elkaar om, tot achter de voordeur. Helpen waar geen helper is. Zijn hun zusters en huns broeders hoeder. Staan in Godsnaam voor elkaar klaar. Gelovigen corrigeren elkaar en wijzen elkaar op ieders verantwoordelijkheid.

Gelovigen nemen hun verantwoordelijkheid in de samenleving en de wereld om hen heen. Zij doen vrijwilligerswerk, ook buiten de kerk. Zij geven gul, ook aan niet-kerkelijke doelen. Kerken bevorderen de cohesie in de samenleving.

Wanneer wij ons dit alles bewust zijn, geloven wij in de kerk. Dan heeft de kerk toekomst.

3. gelooft onbekommerd in God, vindt daar woorden voor, en bemoedigt daarmee anderen.

Mijn mooiste gesprekken met ambtsdragers gaan over ‘wie God voor henzelf is, waarom zij ambtsdrager zijn, en wat God betekent voor de samenleving en de wereld’.

Voor kerkmensen die zijn opgegroeid en opgevoed met de vanzelfsprekendheid van God en geloof is het soms moeilijk woorden te vinden hierover te praten. Waar gelovigen elkaar ontmoeten van hart tot hart, en van ziel tot ziel, komt ruimte voor elkaar en voor ieders eigenheid. Praktische hobbels in het besturen van een kerk zijn hierdoor makkelijker te nemen.

4. gaat onbevangen om met de krimp van kerken in deze tijd.

Wij worden overladen met bericht 'dat de kerken leeglopen' en dat 'geloven niet meer van deze tijd is'. Dat is niet waar.

Kerken behoren tot die maatschappelijke organisaties die ook in deze tijd veel mensen aan zich binden. Duizenden Friezen gaan geregeld naar de kerk, een veelvoud van hen is lid van een kerk, en wil dit blijven. Per week kijken, ook nu corona voorbij is, ruim 30.000 mensen naar de dienstern op Omrop Fryslân, en vermoedelijk nog eens zovelen naar de uitzending van veel Friese plaatselijke kerken.

Wel zijn kerken gekrompen de afgelopen decennia. Verliezen langzaamaan leden, zoals vrijwel alle andere maatschappelijke organisaties: politieke partijen, vakverenigingen, dorps- en muziekverenigingen, sportverenigingen, media, omroepen enz. Maar kerken zijn zeker niet leeggelopen, en zullen ook niet leeglopen.

De krimp heeft ook goede kanten: degenen die blijven, doen dit vanuit een bewuste keuze. Geven ruimte aan elkaar en sluiten andersdenkenden niet meer uit.

Een kerk die toekomst heeft durft ook als minderheid deel uit te maken van de samenleving. En houdt daarom met volharding de Godslamp brandend in de eigen leefomgeving, het eigen dorp, de eigen stad, het eigen stadsdeel.

5. wil niet in haar eentje kerk zijn, behoudt de eigenheid waar het kan, werkt met andere kerken samen, of voegt zich met andere kerken samen, waar dat moet.

Een kerk bloeit wanneer zij verbonden is met dorp en stad. Daarom behoudt zij de band met de eigen leefomgeving, dat vormt en kleurt haar eigenheid.

Maar de kerk in een dorp of een stad is geen kerk in haar eentje. Kerken, al dan niet in elkaars nabijheid, versterken elkaar, vullen elkaar aan, hebben elkaar nodig.

Dit kan door met elkaar samen te werken, bijvoorbeeld door samen een dominee te beroepen of een kerkelijk werker aan te stellen. Dit kan ook door samen een kerkenraad te vormen, of een beheerscollege, waarbij wel ieders zelfstandigheid behouden blijft.

Kerken kunnen ook samen 'een huwelijk aangaan', waarmee zij samengaan in volledige gemeenschap van goederen. *Kerken van gelijke grootte* kunnen de eigen rechtspersoon opheffen en samen een nieuwe rechtspersoon vormen. *Kleine kerken* kunnen ook opgaan in de rechtspersoon van een grotere kerk.

6. kan de classis vragen haar een kernkerkenraad en een lichtere beheersvorm toe te staan.

Kleine, vitale kerken kunnen wel met elkaar de Godslamp brandend houden, maar kunnen soms niet, of met de grootste moeite, voldoen aan de voorwaarden die de kerkorde aan een bevoegd kerkelijk bestuur en beheer stelt.

Het Breed Moderamen van onze classis kan hen voor een bepaalde tijd, en onder bepaalde voorwaarden toestemming geven een kernkerkenraad van minimaal één ouderling, diaken, ouderling-kerkrentmeester, en predikant of kerkelijk werker of consulent te vormen.

Een lichtere beheersvorm is ook mogelijk: Eén College van Beheer kan eventueel de taken van het College van Diakenen en het College van Kerkrentmeesters uitvoeren. Ook kan de kerkenraad optreden als beheerscolleges.

De classis kan adviseren en met u een koers uitzetten. Meer informatie vindt u in de notitie op de website van de classis 'Als een kleine gemeente kwetsbaar wordt'.

7. durft haar kerkenraad zo klein mogelijk te laten zijn, en wil vooral op hoofdlijnen geestelijk leiding geven.

Lange tijd waren kerkenraden zo groot mogelijk. In de kerkenraad waren alle ambtsdragers met z'n allen voor lange tijd verantwoordelijkheid voor alles. Deze tijd lijkt in veel kerken voorbij.

Net als alle andere maatschappelijke organisaties kunnen kerken wel vrijwilligers vinden om uitvoerende deelwerkzaamheden uit te voeren. Maar is het moeilijker bestuursleden ('ambtsdragers') te vinden. Grote kerkenraden kampen meer en meer met vacatures.

In die gevallen is het tijd het roer om te gooien: Probeer niet langer zo groot mogelijk zijn, maar durf zo klein mogelijk te worden. Een kleine kerkenraad telt minimaal zeven leden (twee ouderlingen, twee diakenen, twee ouderlingen-kerkrentmeester, en een dominee, consulent of kerkelijk werker). En geeft alleen leiding op hoofdlijnen.

De kleine kerkenraad, gevormd door ambtsdragers die zijn bevestigd en ingezegend, is de geestelijk leider van de kerk, inspireert en bemoedigt de vrijwilligers die het uitvoerend werk doen.

8. bestuurt niet van bovenaf alle kerkenwerk, maar faciliteert van onderaf vrijwilligers om zelfstandig de uitvoerende werkzaamheden te doen.

Een kleine kerkenraad laat het uitvoerende werk over aan vrijwilligers, en coördineert hun werk. Daarbij geeft de kerkenraad hen de ruimte eigen keuzes te maken, en maakt het hen mogelijk dat zij hun werkzaamheden verrichten.

Een kleine kerkenraad verschaft het geld, de gebouwen en de professionele ondersteuning die voor vrijwilligers nodig zijn om het uitvoerende werk te doen. De kleine kerkenraad bestuurt niet van bovenaf, maar faciliteert van onderaf.

Op de website van de classis vindt u hierover de notitie 'Als ambtsdragers gaan ontbreken'.

9. beperkt zich in vergaderingen, beleids- en vergaderstukken tot enkel het noodzakelijke.

De belangrijkste reden dat gemeenteleden niet meer in de kerkenraad willen, ligt in de sterk formele bestuursstructuur van de kerk. Een vol vergaderrooster, vaak met vergaderingen van meerdere organen. Aan de orde zijn uitgebreide vergaderstukken, beleidsplannen, visiedocumenten, onderzoeken, complexe trajecten, enzovoort.

Jonge bestuurders in de samenleving kiezen vaak een andere stijl van besturen; zij 'werken vanuit de bedoeling'. Zij beperken het aantal vergaderingen en stukken tot wat enkel noodzakelijk is, en stellen daarbij slechts twee vragen:

- a. Waartoe zijn wij op aard? (Wat is de bedoeling?)
- b. Hoe gaan we het doen?

Een kerk die zich dit eigen maakt, beperkt niet alleen de bestuurslast, maar maakt zich ook meer aantrekkelijk voor jonge bestuurders.

10. bidt geregeld het avondgebed van Paus Johannes de 23^e: 'Lieve Heer, dit is uw kerk, deze jongen gaat nu slapen'.